

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

12 martie 2014*

„Articolul 20 TFUE, articolul 21 alineatul (1) TFUE și articolul 45 TFUE — Directiva 2004/38/CE — Dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre — Beneficiari — Drept de ședere al unui resortisant al unui stat terț, membru al familiei unui cetățean al Uniunii, în statul membru al cărui resortisant este acest cetățean — Cetățean al Uniunii care este rezident și resortisant al aceluiași stat membru — Activități profesionale — Deplasări regulate în alt stat membru”

În cauza C-457/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Raad van State (Țările de Jos), prin decizia din 5 octombrie 2012, primită de Curte la 10 octombrie 2012, în procedurile

S.

împotriva

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel

și

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel

împotriva

G.,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnul K. Lenaerts (raportor), vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta și domnii M. Ilesič, L. Bay Larsen, A. Borg Barthet și C. G. Fernlund, președinți de cameră, domnii G. Arestis, J. Malenovský, E. Levits, A. Ó Caoimh și D. Šváby, doamnele M. Berger și A. Prechal și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 25 iunie 2013,

* Limba de procedură: neerlandeza.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru doamna S., de G. G. A. J. Adang, în calitate de agent;
- pentru doamna G., de E. T. P. Scheers, avocat;
- pentru guvernul olandez, de C. S. Schillemans și de C. Wissels, în calitate de agenți;
- pentru guvernul belgian, de T. Materne și de C. Pochet, în calitate de agenți;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vlácil, în calitate de agenți;
- pentru guvernul danez, de V. Pasternak Jørgensen și de C. Thorning, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de N. Graf Vitzthum, precum și de A. Wiedmann, în calitate de agenți;
- pentru guvernul eston, de M. Linntam și de N. Grünberg, în calitate de agenți;
- pentru guvernul polonez, de K. Pawłowska, în calitate de agent;
- pentru guvernul Regatului Unit, de L. Christie, în calitate de agent, asistat de G. Facenna, barrister;
- pentru Comisia Europeană, de C. Tufvesson și de G. Wils, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 decembrie 2013,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 20 TFUE, a articolului 21 alineatul (1) TFUE și a articolului 45 TFUE, precum și a dispozițiilor Directivei 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, rectificări în JO L 229, p. 35, și în JO 2005, L 197, p. 34, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul a două litigii, între Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel (ministrul imigrației, integrării și azilului, denumit în continuare „Minister”), pe de o parte, și doamnele S. și G., resortisante ale unor state terțe și membre ale familiei unui cetățean al Uniunii Europene având cetățenie olandeză, pe de altă parte, în legătură cu refuzul Minister de a le elibera o adeverință care să certifice șederea lor legală în Țările de Jos în calitate de membru al familiei unui cetățean al Uniunii.

Cadrul juridic

Directiva 2004/38

3 Articolul 2 din Directiva 2004/38, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive:

1. prin «cetățean al Uniunii» se înțelege orice persoană având cetățenia unui stat membru;
2. prin «membru de familie» se înțelege:
 - (a) soțul;
 - [...]
 - (d) ascendenții direcți care se află în întreținere și cei ai soțului [...];
3. prin «stat membru gazdă» se înțelege statul membru în care se deplasează un cetățean al Uniunii în scopul de a-și exercita dreptul la liberă circulație și ședere.”

4 Articolul 3 din această directivă, intitulat „Destinatarii”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică oricărui cetățean al Uniunii care se deplasează sau își are reședința într-un stat membru, altul decât cel al cărui resortisant este, precum și membrilor familiei sale, conform definiției de la articolul 2 punctul 2, care îl însoțesc sau i se alătură.”

5 Articolul 6 din directiva menționată prevede:

„(1) Cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pe o perioadă de cel mult trei luni [...]

(2) Dispozițiile alineatului (1) se aplică și membrilor de familie care dețin un pașaport valabil, care nu au cetățenia unui stat membru și care îl însoțesc pe cetățeanul Uniunii ori i se alătură acestuia.”

6 Articolul 7 alineatele (1) și (2) din Directiva 2004/38 prevede:

„(1) Toți cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă mai mare de trei luni în cazurile în care:

- (a) sunt lucrători care desfășoară activități salariate sau activități independente în statul membru gazdă sau
- (b) dispun de suficiente resurse pentru ei și pentru membrii familiilor lor, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii, și dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă sau
- (c)
 - sunt înscriși într-o instituție privată sau publică, acreditată sau finanțată de către statul membru gazdă pe baza legislației sau practicilor sale administrative, cu scopul principal de a urma studii, inclusiv de formare profesională și

— dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă și asigură autoritatea națională competentă, printr-o declarație sau o altă procedură echivalentă la propria alegere, că posedă suficiente resurse pentru ei înșiși și pentru membrii de familie, astfel încât să nu devină o povară pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în timpul perioadei de ședere sau

(d) sunt membri de familie care însoțesc ori se alătură unui cetățean al Uniunii care îndeplinește el însuși condițiile menționate la literele (a), (b) sau (c).

(2) Dreptul de ședere prevăzut la alineatul (1) se extinde asupra membrilor de familie care nu au cetățenia unui stat membru, în cazul în care îl însoțesc ori i se alătură cetățeanului Uniunii în statul membru gazdă, cu condiția ca cetățeanul Uniunii să îndeplinească condițiile menționate la alineatul (1) literele (a), (b) sau (c).”

7 Conform articolului 10 alineatul (1) din această directivă, „[d]reptul de ședere al membrilor de familie ai unui cetățean al Uniunii care nu sunt resortisanți ai unui stat membru se confirmă prin eliberarea unui document intitulat «Permis de ședere de membru de familie pentru un cetățean al Uniunii», în termen de cel mult șase luni de la data la care aceștia prezintă cererea”.

8 Potrivit articolului 16 alineatele (1) și (2) din directiva menționată:

„(1) Cetățenii Uniunii care și-au avut reședința legală pe teritoriul statului membru gazdă în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani dobândesc dreptul de ședere permanentă pe teritoriul acestuia.
[...]

(2) Alineatul (1) se aplică și în cazul membrilor de familie care nu au cetățenia unui stat membru și care și-au avut reședința legală împreună cu cetățeanul Uniunii în statul membru gazdă în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani.”

Dreptul olandez

9 Legea din 2000 privind străinii (Vreemdelingenwet) din 23 noiembrie 2000 (Stb. 2000, nr. 495) și Decretul din 2000 privind străinii (Vreemdelingenbesluit 2000, Stb. 2000, nr. 497) au transpus dispozițiile Directivei 2004/38 în dreptul intern olandez.

10 Articolul 1 din Legea privind străinii prevede:

„În sensul prezentei legi și al dispozițiilor adoptate în temeiul acesteia, se înțelege prin:

[...]

e. resortisanți comunitari:

1° cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene care, în temeiul Tratatului de instituire a Comunității Europene, au dreptul să intre și să locuiască pe teritoriul altui stat membru;

2° membrii de familie ai persoanelor menționate la punctul 1 care dețin cetățenia unei țări terțe și care, în urma unei decizii luate în aplicarea Tratatului de instituire a Comunității Europene, au dreptul să intre și să locuiască pe teritoriul unui stat membru;

[...]”

11 Articolul 8 din această lege prevede:

„Un străin are dreptul de ședere legală în Țările de Jos numai:

[...]

e. în calitate de resortisant comunitar, în măsura în care locuiește în Țările de Jos în temeiul unei reglementări adoptate în temeiul Tratatului de instituire a Comunității Europene sau al Tratatului privind Spațiul Economic European; [...]"

12 Conform articolului 9 alineatul (1) din legea menționată, Minister emite pentru străinul care locuiește în mod legal pe teritoriul olandez în temeiul dreptului Uniunii un document din care rezultă caracterul legal al șederii sale (denumit în continuare „document de ședere”).

Litigiile principale și întrebările preliminare

Situația doamnei S.

13 Doamna S. este cetățean ucrainean. Ea apreciază că poate beneficia, în temeiul dreptului Uniunii, de un drept de ședere la ginerele său (denumit în continuare „persoana de referință S”), care este cetățean olandez. Doamna S. a susținut, în cadrul procedurii principale, că se ocupă de nepotul ei, fiul persoanei de referință S.

14 Persoana de referință S are reședința în Țările de Jos, desfășoară, începând de la 1 iunie 2002, o activitate salariată la un angajator cu sediul în acest stat membru și utilizează 30 % din timpul săptămânal de muncă pentru pregătirea și realizarea de vizite comerciale în Belgia. Astfel, persoana de referință S se deplasează în Belgia cel puțin o dată pe săptămână.

15 Prin decizia din 26 august 2009, Staatssecretaris van Justitie (secretarul de stat pentru justiție) a respins cererea doamnei S. de obținere a documentului de ședere.

16 Prin decizia din 16 noiembrie 2009, Minister a declarat neîntemeiată reclamația doamnei S. împotriva acestei decizii.

17 Prin hotărârea din 25 iunie 2010, Rechtbank 's-Gravenhage a declarat neîntemeiată acțiunea introdusă de doamna S. împotriva deciziei din 16 noiembrie 2009.

18 Doamna S. a formulat apel împotriva acestei hotărâri la Raad van State.

Situația doamnei G.

19 Doamna G., cetățean peruan, s-a căsătorit la 6 martie 2009 cu un resortisant olandez (denumit în continuare „persoana de referință G”). Doamna G. a susținut în cadrul procedurii principale că are împreună cu persoana de referință G o fiică și că, în plus, are un fiu care face parte din familia formată din ea și persoana de referință G.

20 Persoana de referință G are reședința în Țările de Jos și din anul 2003 desfășoară o activitate salariată la o întreprindere cu sediul în Belgia. În cadrul acestei activități, persoana respectivă se deplasează zilnic dus-întors între Țările de Jos și Belgia.

- 21 Prin decizia din 1 decembrie 2009, Staatssecretaris van Justitie a respins cererea doamnei G. de obținere a documentului de ședere. Prin decizia din 12 iulie 2010, Minister a declarat neîntemeiată reclamația doamnei G. împotriva acestei decizii.
- 22 Prin hotărârea din 28 iunie 2011, Rechtbank 's-Gravenhage a declarat întemeiată acțiunea introdusă de doamna G. împotriva deciziei din 12 iulie 2010, a anulat această decizie și a obligat Minister să adopte o nouă decizie ținând seama de considerațiile din hotărârea menționată.
- 23 Minister a formulat apel împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere.

Întrebările preliminare

- 24 Întrucât doamnele S. și G. sunt membri ai familiei unui cetățean al Uniunii în sensul articolului 2 punctul 2 din Directiva 2004/38, instanța de trimitere ridică mai întâi problema dacă această directivă le acordă un drept de ședere în statul membru al cărui resortisant este respectivul cetățean.
- 25 Este posibil, potrivit instanței de trimitere, ca prin termenul „se deplasează”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2004/38, să se înțeleagă deplasarea fără a se stabili în alt stat membru decât cel al cărui resortisant este cetățeanul și revenirea din acest stat. De asemenea, este posibil ca prin „i se alătură”, în sensul aceluiași articol 3 alineatul (1), să se înțeleagă faptul de a se alătura cetățeanului Uniunii în statul membru al cărui resortisant este.
- 26 Totuși, instanța de trimitere constată că alte dispoziții din Directiva 2004/38, în special articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) litera (a) și alineatul (2), par să excludă o astfel de interpretare din moment ce menționează în mod expres „alt stat membru” și „statul membru gazdă” ca fiind statul membru în privința căruia poate fi solicitat un drept de ședere. Hotărârea din 5 mai 2011, McCarthy (C-434/09, Rep., p. I-3375), confirmă că articolele 6 și 7 menționate reglementează situația juridică a unui cetățean al Uniunii într-un stat membru în care nu are calitatea de resortisant.
- 27 Instanța de trimitere amintește în continuare că rezultă din Hotărârea din 7 iulie 1992, Singh (C-370/90, Rec., p. I-4265), și din Hotărârea din 11 decembrie 2007, Eind (C-291/05, Rep., p. I-10719), că soțul unui resortisant al unui stat membru care a făcut uz de dreptul de liberă circulație trebuie să dispună, atunci când se întoarce în statul de origine, cel puțin de aceleași drepturi de intrare și de ședere precum cele pe care i le-ar recunoaște dreptul Uniunii dacă respectivul cetățean al Uniunii ar alege să intre și să locuiască în alt stat membru. Instanța menționată exprimă totuși îndoeli cu privire la problema dacă această jurisprudență se aplică în situații precum cele în discuție în litigiile principale. Ea subliniază, în această privință, că resortisanții vizați ai statelor terțe nu au locuit anterior, în temeiul dreptului Uniunii, împreună cu persoanele lor de referință corespunzătoare în alt stat membru decât cel al cărui resortisanți sunt aceste persoane.
- 28 Instanța de trimitere face referire și la Hotărârea din 11 iulie 2002, Carpenter (C-60/00, Rec., p. I-6279), în care Curtea a decis că articolul 56 TFUE, interpretat în lumina dreptului fundamental la respectarea vieții de familie, se poate opune ca statul membru de origine al unui prestator de servicii stabilit în acest stat, care prestează servicii unor destinatari stabiliți în alte state membre, să refuze șederea pe teritoriul său soțului acestui prestator, care este resortisant al unui stat terț. Ea subliniază totuși că, spre deosebire de cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Carpenter, citată anterior, în litigiile principale nu este vorba despre cetățeni ai Uniunii care prestează servicii transfrontaliere din statul membru al cărui resortisanți sunt, ci de salariați care se deplasează în alt stat membru în cadrul activităților lor profesionale.

- 29 În sfârșit, instanța de trimitere, făcând referire la Hotărârea din 8 martie 2011, Ruiz Zambrano (C-34/09, Rep., p. I-1177), și la Hotărârea din 15 noiembrie 2011, Dereci și alții (C-256/11, Rep., p. I-11315), ridică problema dacă, în temeiul articolului 20 TFUE și al articolului 21 alineatul (1) TFUE, putea fi acordat un drept de ședere în favoarea resortisanților unor state terțe, precum cei în discuție în litigiile principale.
- 30 În aceste condiții, Raad van State a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) În împrejurări precum cele din litigiul [referitor la doamna S.], un cetățean al unei țări terțe care este membru de familie al unui cetățean al Uniunii cu reședința în statul membru al cărui resortisant este, dar care, în vederea desfășurării activităților încredințate de un angajator stabilit în același stat membru, se deplasează zilnic dus-întors în alt stat membru poate să invoce un drept de ședere întemeiat pe dreptul Uniunii?
- 2) În împrejurări precum cele din litigiul [referitor la doamna G.], un cetățean al unei țări terțe care este membru de familie al unui cetățean al Uniunii cu reședința în statul membru al cărui resortisant este, dar care lucrează în alt stat membru pentru un angajator stabilit în acest din urmă stat membru poate să invoce un drept de ședere întemeiat pe dreptul Uniunii?”

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

- 31 Întrebările adresate în cererea de decizie preliminară nu indică nicio dispoziție precisă a cărei interpretare ar fi necesară în scopul de a permite instanței de trimitere să soluționeze litigiile principale. Întrebările menționate se referă numai la dreptul Uniunii la modul general.
- 32 Totuși, având în vedere indicațiile pe care le cuprinde cererea de decizie preliminară, astfel cum sunt reproduse la punctele 24-29 din prezenta hotărâre, întrebările trebuie înțelese în sensul că urmăresc să se stabilească, în esență, dacă dispozițiile Directivei 2004/38, precum și articolul 20 TFUE, articolul 21 alineatul (1) TFUE și articolul 45 TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun ca un stat membru să refuze acordarea dreptului de ședere unui resortisant al unui stat terț, membru al familiei unui cetățean al Uniunii în sensul articolului 2 punctul 2 din Directiva 2004/38, atunci când cetățeanul menționat este resortisant al statului membru respectiv și locuiește în acest stat, dar se deplasează periodic în alt stat membru în cadrul activităților sale profesionale.

Cu privire la interpretarea Directivei 2004/38

- 33 Potrivit unei jurisprudențe constante, drepturile conferite de dispozițiile Directivei 2004/38 resortisanților unor state terțe nu sunt drepturi proprii resortisanților respectivi, ci drepturi derivate, dobândite în calitate de membri ai familiei unui cetățean al Uniunii, astfel cum sunt definite la articolul 2 punctul 2 din această directivă (a se vedea Hotărârile McCarthy, citată anterior, punctul 42, și Dereci și alții, citată anterior, punctul 55, precum și Hotărârea din 8 mai 2013, Ymeraga și Ymeraga-Tafarshiku, C-87/12, punctul 31).
- 34 Totuși, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 37-43 din Hotărârea O. și B. (C-456/12), pronunțată astăzi, dispozițiile Directivei 2004/38 acordă un drept de ședere propriu în favoarea unui cetățean al Uniunii și un drept de ședere derivat în favoarea membrilor familiei sale numai atunci când cetățeanul menționat își exercită dreptul la liberă circulație stabilindu-se în alt stat membru decât cel al cărui

resortisant este. Astfel, dispozițiile acestei directive nu pot constitui temeiul unui drept de ședere derivat în favoarea resortisanților unor state terțe, membri ai familiei unui cetățean al Uniunii, în statul membru al cărui resortisant este cetățeanul menționat.

- 35 Reiese din cele de mai sus că dispozițiile Directivei 2004/38 trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca un stat membru să refuze, în împrejurări precum cele în discuție în litigiile principale, recunoașterea unui drept de ședere în favoarea unui resortisant al unui stat terț, membru al familiei unui cetățean al Uniunii, care locuiește în statul membru al cărui resortisant este.

Cu privire la interpretarea articolului 45 TFUE

- 36 Instanța de trimitere solicită, în continuare, să se stabilească dacă resortisantul unui stat terț, în fiecare dintre litigiile principale, se poate prevala de un drept de ședere întemeiat pe articolul 45 TFUE. Ea face referire în acest scop la Hotărârea Carpenter, citată anterior.
- 37 În această privință, trebuie amintit că, la punctul 46 din Hotărârea Carpenter, citată anterior, Curtea a decis că articolul 56 TFUE, interpretat în lumina dreptului fundamental la respectarea vieții de familie, se opune ca, într-o situație precum cea din cauza care a determinat pronunțarea hotărârii menționate, statul membru de origine al prestatorului de servicii stabilit în acest stat, care prestează servicii unor destinatari stabiliți în alte state membre, să refuze șederea pe teritoriul său soțului acestui prestator, care este resortisant al unui stat terț.
- 38 În ceea ce privește situațiile în discuție în litigiile principale, trebuie să se arate că, în litigiul referitor la doamna G., cetățeanul Uniunii lucrează pentru o societate cu sediul în alt stat membru decât cel în care locuiește. În litigiul referitor la doamna S., cetățeanul Uniunii se deplasează periodic în alt stat membru decât cel în care are reședința, în cadrul activităților sale profesionale, chiar dacă societatea care l-a angajat are sediul în statul membru în care are reședința.
- 39 Cetățenii Uniunii care se află în situațiile persoanelor de referință S și G intră în domeniul de aplicare al articolului 45 TFUE. Astfel, orice cetățean al Uniunii care, în cadrul unui contract de muncă, exercită activități profesionale pe teritoriul altui stat membru decât cel de reședință intră în domeniul de aplicare al acestei dispoziții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 februarie 2006, Ritter-Coulais, C-152/03, Rec., p. I-1711, punctul 31, Hotărârea din 18 iulie 2007, Hartmann, C-212/05, Rep., p. I-6303, punctul 17, și Hotărârea din 16 aprilie 2013, Las, C-202/11, punctul 17).
- 40 Cu siguranță, interpretarea articolului 56 TFUE realizată de Curte în Hotărârea Carpenter, citată anterior, poate fi transpusă în cazul articolului 45 TFUE. Efectul util al dreptului de liberă circulație a lucrătorilor poate impune astfel acordarea unui drept de ședere derivat în favoarea unui resortisant al unui stat terț, membru al familiei lucrătorului cetățean al Uniunii, în statul membru al cărui resortisant este.
- 41 Cu toate acestea, finalitatea și justificarea unui astfel de drept de ședere derivat se întemeiază pe constatarea că refuzul recunoașterii sale este de natură să aducă atingere exercitării libertăților fundamentale garantate prin Tratatul FUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 noiembrie 2012, Iida, C-40/11, punctul 68, Hotărârea Ymeraga și Ymeraga-Tafarshiku, citată anterior, punctul 35, precum și Hotărârea din 10 octombrie 2013, Alokpa și alții, C-86/12, punctul 22).
- 42 Astfel, va reveni instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă, în fiecare dintre situațiile în discuție în litigiile principale, acordarea unui drept de ședere derivat resortisantului statului terț respectiv, membru al familiei unui cetățean al Uniunii, este necesară pentru a-i garanta acestuia exercitarea efectivă a libertății fundamentale garantate de articolul 45 TFUE.

- 43 În această privință, împrejurarea evocată de instanța de trimitere potrivit căreia resortisantul statului terț respectiv se ocupă de copilul cetățeanului Uniunii poate constitui, astfel cum reiese din Hotărârea Carpenter, citată anterior, un element relevant care trebuie luat în considerare de către instanța de trimitere pentru a examina dacă refuzul acordării dreptului de ședere în favoarea acestui resortisant al statului terț poate avea un caracter disuasiv în privința exercitării efective a drepturilor pe care respectivul cetățean al Uniunii le are în temeiul articolului 45 TFUE. Cu toate acestea, trebuie să se arate că, deși în Hotărârea Carpenter, citată anterior, faptul că acel copil se afla în întreținerea resortisantului unui stat terț, membru al familiei cetățeanului Uniunii, a fost considerat determinant, îngrijirea acestui copil era asigurată în respectiva cauză de soțul cetățeanului Uniunii. În consecință, simplul fapt că ar putea părea preferabil ca o astfel de îngrijire să fie asumată de resortisantul unui stat terț care este ascendent direct al soțului cetățeanului Uniunii nu este suficient, el însuși, pentru a se constata un astfel de caracter disuasiv.
- 44 Reiese din cele de mai sus că articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că acordă unui membru al familiei unui cetățean al Uniunii, resortisant al unui stat terț, un drept de ședere derivat în statul membru al cărui resortisant este acest cetățean atunci când cetățeanul menționat are reședința în acest stat, dar se deplasează periodic în alt stat membru în calitate de lucrător în sensul respectivei dispoziții, în condițiile în care refuzul acordării unui astfel de drept de ședere are un efect disuasiv în privința exercitării efective a drepturilor pe care respectivul lucrător le are în temeiul articolului 45 TFUE, ceea ce revine instanței naționale să verifice.
- 45 În aceste condiții, nu mai este necesară interpretarea articolului 20 TFUE și a articolului 21 alineatul (1) TFUE. Astfel, aceste din urmă dispoziții, care prevăd, în general, dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre al oricărui cetățean al Uniunii, își găsesc o expresie specifică în articolul 45 TFUE în ceea ce privește libera circulație a lucrătorilor (a se vedea Hotărârea din 4 iulie 2013, Gardella, C-233/12, punctul 38 și jurisprudența citată).
- 46 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebările adresate după cum urmează:
- dispozițiile Directivei 2004/38 trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca un stat membru să refuze acordarea dreptului de ședere unui resortisant al unui stat terț, membru al familiei unui cetățean al Uniunii, atunci când cetățeanul menționat este resortisant al respectivului stat membru și are reședința în acest stat, dar se deplasează periodic în alt stat membru în cadrul activităților sale profesionale;
 - articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că acordă unui membru al familiei unui cetățean al Uniunii, resortisant al unui stat terț, un drept de ședere derivat în statul membru al cărui resortisant este acest cetățean atunci când cetățeanul menționat are reședința în acest stat, dar se deplasează periodic în alt stat membru în calitate de lucrător în sensul respectivei dispoziții, în condițiile în care refuzul acordării unui astfel de drept de ședere are un efect disuasiv în privința exercitării efective a drepturilor pe care respectivul lucrător le are în temeiul articolului 45 TFUE, ceea ce revine instanței naționale să verifice.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 47 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Dispozițiile Directivei 2004/38 a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca un stat membru să refuze acordarea dreptului de ședere unui resortisant al unui stat terț, membru al familiei unui cetățean al Uniunii, atunci când cetățeanul menționat este resortisant al respectivului stat membru și are reședința în acest stat, dar se deplasează periodic în alt stat membru în cadrul activităților sale profesionale.

Articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că acordă unui membru al familiei unui cetățean al Uniunii, resortisant al unui stat terț, un drept de ședere derivat în statul membru al cărui resortisant este acest cetățean atunci când cetățeanul menționat are reședința în acest stat, dar se deplasează periodic în alt stat membru în calitate de lucrător în sensul respectivei dispoziții, în condițiile în care refuzul acordării unui astfel de drept de ședere are un efect disuasiv în privința exercitării efective a drepturilor pe care respectivul lucrător le are în temeiul articolului 45 TFUE, ceea ce revine instanței naționale să verifice.

Semnături